

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 13416
Tarih : 28.06.2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Umumi Hıfzıssıhha Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.28/06/2021

Av. Abdullah Koç
HDP Ağrı Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	- Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal işler	
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe	
Tarih :	29 Haziran 2021	Esas No: 2/3710

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
28 Haziran 2021
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
28 Haziran 2021
No. 834552
EDİŞİNE ALINMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Korona virüs salgınıyla mücadele etmek amacıyla alınan tedbirlerin hepsi Anayasanın güvencesi altında olan bir temel hak ve hürriyetin sınırlandırılması niteliğindedir. Anayasanın 13'üncü maddesinin 2001 anayasa değişikliklerinden sonraki hâlinde "temel hak ve hürriyetler, yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak... sınırlanabilir" denmektedir. Bir temel hak ve hürriyet sınırlamasının Anayasaya uygun olması için, kanunla öngörülmüş olması yetmez; bu sınırlamanın ayrıca "Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak" yapılmış olması gerekir. Yani kanunla yapılan temel hak ve hürriyet sınırlamalarının, Anayasanın sınırlanan hak veya hürriyeti düzenleyen ilgili maddesinde belirtilen sebeplere dayanması lazımdır. Karantina ve sokağa çıkma yasakları "seyahat hürriyeti"ni (Anayasa, m.23), işyerlerinin kapatılması "mülkiyet hakkı"nı (m.35) ve "çalışma ve sözleşme hürriyeti"ni (m.48), icra takiplerinin ertelenmesi "hak arama hürriyeti"ni (m.36), işçi çıkarma yasağı "sözleşme hürriyeti"ni (m.48) sınırlandırır. Bu tedbirlerin korona virüs salgınıyla mücadele amacıyla alınabilmesi için Anayasanın zikredilen bu maddelerinde sınırlama sebebi olarak "genel sağlık sebebi"nin belirtilmiş olması gerekir. Oysa Anayasanın seyahat hürriyetinin düzenlendiği 23'üncü maddesinde, mülkiyet hakkının düzenlendiği 35'inci maddesinde, hak arama hürriyetinin düzenlendiği 36'ncı maddesinde, çalışma ve sözleşme hürriyetini düzenlendiği 48'inci maddesinde sayılan "sınırlama sebepleri" arasında "genel sağlık" sebebi yoktur. Dolayısıyla bu hak ve hürriyetler, genel sağlık sebebiyle kanunla dahi sınırlanamaz. Anayasanın, temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasında, birincisi 13'üncü maddesinde, ikincisi ise 15'inci maddesinde olmak üzere iki ayrı sistem öngörmüştür. Olağan dönemlerde temel hak ve hürriyetler Anayasanın 13'üncü maddesinde öngörülen sisteme göre sınırlandırılır. Olağanüstü hâl dönemlerinde ise temel hak ve hürriyetler Anayasanın 15'inci maddesinin öngördüğü sisteme göre sınırlandırılır.

Ülkede olağan dönemlerde temel hak ve hürriyetler sınırlandırılması sistemi Anayasanın 13'üncü maddesinde belirlenmiştir. Maddede şöyle denmektedir: "Madde 13.- Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz". Görüldüğü gibi, 13'üncü madde, 15'inci maddeden farklı olarak temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasını oldukça zor şartlara bağlamaktadır. 13'üncü maddeye göre, temel hak ve hürriyetler sınırlandırılırken şu şartlara uyulması gerekir:

- (1) Sınırlama, kanunla yapılmalıdır.
- (2) Sınırlama, Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere dayanmalıdır.
- (3) Sınırlama, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olmalıdır.
- (4) Sınırlama, temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunmamalıdır.
- (5) Sınırlama, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmalıdır.
- (6) Sınırlama, ölçülülük ilkesine uygun olmalıdır.

Ülkede olağanüstü hâl ilân edilmediğine göre, korona virüs salgınıyla mücadele için alınan her tedbirin yukarıdaki altı şarta uygun olması gerekir.

Salgının ülkede görüldüğü Mart 2020'den bugüne kadar kesilen cezaların toplam tutarı, 20 milyar 830 milyon 376 bin TL oldu. Salgın döneminde devletin en yüksek ceza tahsilatı, 2 milyar 576 milyon TL ile bu yılın mart ayında gerçekleşti. Bu yılın salgın hastalıkla geçen beş ayında, ödenen ceza miktarı 8 milyar TL'yi geçti. Maliye Bakanlığı'nın verilerine göre, en çok ceza, idari cezalar kapsamında verildi. Bu cezalar arasında ise pandemi kısıtlamalarına uymayanlara yönelik yaptırımlar yer alıyor. Yurttaşla milyarlarca TL'lik cezalar veren ve bu cezaların tahsilatını gerçekleştirmek için girişimlerde bulunan iktidar, yandaşlarını korumak için ise milyarlarca TL'den feragat etti. Sadece İstanbul Havalimanı'nı işleten Kalyon, Cengiz, Limak ve Mapa'nın ortak olduğu İGA'nın 1 milyar 45 milyon Avro olan kira borcu tek kalemdede

silindi. Ayrıca aynı şirketlere İstanbul Havalimanı'nda kurallara uymadığı gerekçesiyle 2020 yılı boyunca kesilen cezaların tamamı da iptal edildi. Halktan salgın sürecinde 20 milyar TL'den fazla para toplayan hükümet, esnafa verdiği desteğin toplamı 4.5 milyar TL oldu.

Covid-19 salgını sürecinde aylara göre devletin tahsil ettiği ceza miktarları şöyle:

Mart 2020: 1.2 milyar TL
Nisan 2020: 663 milyon TL
Mayıs 2020: 752 milyon TL
Haziran 2020: 1.2 milyar TL
Temmuz 2020: 1.4 milyar TL
Ağustos 2020: 1.4 milyar TL
Eylül 2020: 1.3 milyar TL
Ekim 2020: 1.9 milyar TL
Kasım 2020: 1.3 milyar TL
Aralık 2020: 1.4 milyar TL
Ocak 2021: 1.2 milyar TL
Şubat 2021: 1.8 milyar TL
Mart 2021: 2.5 milyar TL
Nisan 2021: 1.1 milyar TL
Mayıs 2021: 1.2 milyar TL

Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği, Ankara'da Halkevleri üyelerine sokağa çıkma yasağını ihlal ettikleri gerekçesiyle verilen 3 bin 150 TL'lik idari para cezasını iptal edilmiş. Hakimlik, yasada pandemi sürecinde alınacak tedbirler arasında sokağa çıkma yasağının bulunmadığına dikkat çekmişti. Halkevleri üyeleri, 1 Mayıs 2020'de Ankara'da Madenci Anıtı önünde açıklama yapmıştı. Polis, Halkevleri üyelerine sokağa çıkma yasağını ihlal ettikleri gerekçesiyle 3 bin 150 TL idari para cezası kesmişti. Halkevleri Hukuk Sekreteri Sercan Aran, avukatları Sevinç Hocaoglulları ve Mert Ekinci aracılığıyla cezanın iptali talebiyle mahkemeye başvurmuştu. Ankara 3. Sulh Ceza Hakimliği, 31 Aralık'ta idari para cezasının iptalinin iptaline karar vermişti. Kararın gerekçesinde, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 72. maddesinde uygulanacak tedbirlerin sınırlı olarak sayıldığı, bunlar arasında sokağa çıkma yasağının yer almadığına dikkat çekilmişti. Hakimlik, Yargıtay 19. Ceza Dairesi'nin emsal nitelikteki maske kararına da atıf yapmıştı. Bu vesileyle pandemi sürecinde kesilen ve tahsil edilen bütün para cezalarının iptal edilmesi ve vatandaşlardan yapılan tahsilatların iade edilmesi elzemdir.

UMUMİ HIFZISSİHHA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 2- Covid-19 salgınıyla mücadele etmek amacıyla alınan tedbirlerle ilgili bu maddenin yürürlüğü girdiği tarihe kadar verilen idari para cezalarının tahsilatından vazgeçilir. Tahsil edilen idari para cezaları tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak kanuni faizi ile birlikte iade edilir.”

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.